

засвідчують скептичну позицію, тим не менше, навіть такий суворий критик мислителя, як Владислав Татаркевич, визнає, що "філософія Ренана, не претендуючи на вченість, відіграла меншу роль в історії філософії як науки, але більшу в історії філософії як життєвої позиції. Багато представників тодішньої інтелігенції пішли за ним" [*Татаркевич В. Історія філософії* : в 3 т. Т. 3. Філософія XIX століття і новітня. – Л. : Свічачо, 1997. – С. 156].

Це підтверджує вагомість і впливовість пошукових установок філософа, які окреслюють методологічні орієнтири в осмисленні наук про культуру та суспільство. Отже, маємо подальші перспективи досліджень у цій галузі, якими можуть бути спроби аналізу філософських основ гуманітарних знань середини XIX – початку XX століття.

О. Г. Найдьонов, канд. філос. наук, доц., ХДАУ, Херсон
naydonov@ua.fm

РАЦІОНАЛІЗАЦІЯ ІРАЦІОНАЛЬНОГО ЯК ВИМОГА СУЧАСНОГО ПІЗНАННЯ СУСПІЛЬСТВА Й ІСТОРІЇ

Розуміння змісту соціального й історичного пізнання склалося протягом останніх трьох століть. Коротко його можна сформулювати так: все раціональне служить благу людини, а ірраціональне є щось архаїчне, те що само себе вичерпало чи остаточно вичерпає найближчим часом. Сукупність уявлень пов'язаних зі становищем раціонального та ірраціонального в пізнанні піддається рішучому критичному переосмисленню. Воно здійснюється по-різному і різними течіями сучасної філософської думки. Ця ревізія має під собою серйозні підстави.

Ще вчора не викликала сумніву ідея безмежних можливостей людської раціональності. Вважалося, що за допомогою свого розуму людина здатна звільнитися від несприятливих природних і соціальних умов, перебудувати світ і суспільство на розумних засадах. Для цього потрібно очистити науку від ірраціональних релігій і міфів. Раціональне знання набуло високого етичного і культурного статусу, а раціоналізація природи і суспільства стала необхідною умовою гуманізації. Соціальне й історичне пізнання стало фактично тотожним за природою до природничо-наукового. Багато філософів, інколи всупереч реаліям, почали обґрунтування непридатності накопиченого досвіду людства для побудови раціонального суспільства, оскільки, він включав в себе значний ірраціональний сегмент, оголошуючи його як забобони, "мракобісся" тощо.

Намагалися шляхом раціональної критики усунути все те, що протистоїть розумності, раціональності, в першу чергу ірраціональне: міфи, релігію. Для цього придумували різні теорії. Побудували, зокрема, історичну схему виникнення філософії: спочатку міфологічний, релігійний світогляд, які долаються філософським (науковим) світоглядом і відкидаються як історичний та науковий непотріб. О. Конт твердив, що людс-

тво (і розум) проходить три стадії розвитку: теологічну, метафізичну і позитивну. Маркс розробив формаційний підхід, який все більше дає збій, оскільки не може пояснити несподіваний ривок таких "відсталих" країн як Індія, Китай, Бразилія тощо.

Сукупність методологічних установок, що базуються на раціоналізмі і матеріалізмі, має піддатися сьогодні всебічному критичному аналізу. Нині вже всім ясно, що націленість науково-технічного прогресу на підкорення і перетворення природних стихій призвели не до гуманізації відносин людини і природи, а до глобальної екологічної кризи. Розвиток технічної раціональності в самому широкому сенсі слова (включаючи техніку ведення економічних, адміністративних, політичних та інших справ) не тільки не призвів до зростання людської свободи, а, навпаки, виразився в створенні системи механізмів, що мають власну логіку функціонування, відчужені від людини і протистоять їй і її свободі. Впровадження раціонального початку в суспільне життя виявило явні межі, а раціоналізація техносфери і ряду областей економіки супроводжується в сучасному суспільстві ерозією культурних смислів і втратою ідентичності.

Нині самі уявлення про раціональність знання взагалі, наукового знання зокрема і, особливо соціального та історичного, починають переглядатися. Виявляється, що можна говорити про різні типи і форми раціональності знання і науки, що знання не тільки не протистоїть вірі, а необхідно включає її в себе, що взаємини релігії і науки в системі культури теж не настільки прості, як це здавалося донедавна, що критично-рефлексивна раціональність не виключає, а передбачає авторитет традиції.

Здавалося б, описана ситуація змушує відмовитися від будь-яких спроб пов'язати долю людини з культивуванням раціонального в пізнанні і діяльності. Проте впоратися з найскладнішими проблемами сучасного людства можна тільки раціональними методами. Роль раціонального початку навіть зростає у зв'язку з виникненням інформаційного суспільства.

Представляється, що вихід з описаної критичної ситуації пов'язаний не з відмовою від ідеї раціональності, а з її переосмисленням. Потрібно активно включати ірраціональне до раціонального наукового пізнання, провести раціоналізацію ірраціонального. Пануюча у нас протягом багатьох десятиліть ідеологія довела до логічного кінця і навіть до абсурду низку уявлень про раціональність, що характерна для техногенної цивілізації.

Спроби пояснити всі нові факти історії (серед них все більше незбагнених) і несподівані її зигзаги і, навіть, "обвали" в прокрустовому ложі матеріалістичної методології з пошуком чисто земних причин терплять фіаско. Більше того, такі спроби тільки посилюють наше невігластво стосовно самих себе. Науці потрібно відкрити космічний світ, щоб з "речі для себе" він став "річчю для нас".

Ірраціональні, що не піддаються логічному поясненню, зовсім науково не передбачені феномени історії (які особливо стали помітними в минулому столітті) значною мірою пов'язані з позаземним впливом. Механізми впливу науці невідомі. Та й сам вплив до сих пір під сумнівом. Тому й

пояснюємо, наприклад, фашизм і тотальне "озвіріння" розумної німецької нації вибриками біснுவатого фюрера. А масову паталогію російської громадськості, що вдарилася в революцію та влаштувала громадянську війну в купі з погромами православних храмів, пояснюємо зрілістю промислового пролетаріату, якому стали "тісні" буржуазні відносини.

Ірраціональне має перейти в розряд раціонального в соціальному й історичному пізнанні. Для української науки це посилене завдання, оскільки вона має добру історико-філософську традицію. Звернення до ірраціонального пізнання у філософській культурі України впливає із специфіки національно-ментального критерію та психічних особливостей українського характеру, та сягає своїм корінням античним і давньоукраїнського міфологічного світогляду. Посилення уваги до ірраціонального пізнання відбулося у християнізованій філософській думці Києворуської доби та у період українського Відродження із акцентом на містичність, символічність, трансцендентність. Філософське вчення Г. Сковороди укріпило увагу до ірраціонального, де особливими засобами пізнання є "серце", "натхнення", "споріднена праця". Встановлено, що традиція ірраціонального простежується і у романтичному світогляді М. Гоголя, М. Костомарова, П. Куліша, Т. Шевченко, О. Потебні, П. Юркевича, Лесі Українки, де пізнання – духовне зусилля, робота душі, глибокі внутрішньо-моральні переживання, яке здійснюється через символічно-містичне бачення, інтуїтивне відчуття, екзистенціально-межове сприйняття.

Е. Д. Петрович, курсант, НАВСУ, Київ
Petrovich27@ukr.net

ВІТЧИЗНЯНІ ТРАДИЦІЇ ТА ЄВРОПЕЙСЬКІ ЦІННОСТІ У ТІЛЕСНОМУ НАВЧАННІ ТА ФІЗИЧНОМУ ВИХОВАННІ

Теоретична та практична актуальність поставленої проблеми зумовлюється необхідністю переглянути нині існуючі у суспільній свідомості на повсякденному рівні недолугі уявлення про культурологічну цінність фізичного виховання. Мова йде про соціальну потребу у формуванні нового світогляду, в якому мають бути переставлені акценти у вихованні з тілесного розвитку для духовності на концентрації уваги у духовному розмаїтті на тілесну культуру особистості. Тіло, на думку Аристотеля, є інструментом душі, виразом особистісних якостей індивіда.

Незважаючи на численні пошуки вченими ефективних методик виконання фізичних вправ, розвитку способів і форм активізації фізкультурно-спортивної рухової активності в реальній педагогічній практиці поглиблюються "перекуси" у розумінні всебічності людської особистості. Гуманістично налаштовані вчені педагоги в галузі фізичного виховання б'ють на сполох у зв'язку з погіршенням здоров'я учнівської молоді і перебільшенням значення у її життєвих перспективах інформаційної підготовки, перенасичення котрою поруч з недостатньо вваженим тілесним навчанням, не сприяє інтелектуальному розвитку, а погіршує його.

Редакційна колегія: **А. Є. Конверський**, д-р філос. наук, проф., акад. НАН України (голова); **С. В. Руденко**, д-р філос. наук, доц. (відп. секр.); **І. С. Добронравова**, д-р філос. наук, проф.; **Д. В. Неліпа**, д-р політ. наук, доц.; **М. І. Обушний**, д-р політ. наук, проф.; **В. І. Панченко**, д-р філос. наук, проф.; **А. О. Приятельчук**, канд. філос. наук, проф.; **М. Ю. Русин**, канд. філос. наук, проф.; **Є. А. Харьковщенко**, д-р філос. наук, проф.; **В. Ф. Цвих**, д-р політ. наук, проф.; **Л. О. Шашкова**, д-р філос. наук, проф.; **П. П. Шляхтун**, д-р філос. наук, проф.; **В. І. Ярошовець**, д-р філос. наук, проф.

*Рекомендовано до друку
вченою радою філософського факультету
(протокол № 5 від 24 лютого 2014 року)*

"Дні науки філософського факультету – 2014", Міжн. наук. конф. (2014 ; Київ). Міжнародна наукова конференція "Дні науки філософського факультету – 2014", 15–16 квіт. 2014 р. : [матеріали доповідей та виступів] / редкол.: А. Є. Конверський [та ін.]. – К. : Видавничо-поліграфічний центр "Київський університет", 2014. – Ч. 6. – 227 с.

Адреса редакційної колегії: 01601, Київ, вул. Володимирська, 60, Київський національний університет імені Тараса Шевченка, філософський факультет; ☎ (38044) 239 31 94

Автори опублікованих матеріалів несуть повну відповідальність за підбір, точність наведених фактів, цитат, економіко-статистичних даних, власних імен та інших відомостей. Редакція залишає за собою право скорочувати та редагувати подані матеріали. Рукописи та дискети не повертаються.

© Київський національний університет імені Тараса Шевченка,
ВПЦ "Київський університет", 2014

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

ДНІ НАУКИ

ФІЛОСОФСЬКОГО ФАКУЛЬТЕТУ – 2014

МІЖНАРОДНА НАУКОВА КОНФЕРЕНЦІЯ
(15–16 квітня 2014 року)

МАТЕРІАЛИ ДОПОВІДЕЙ ТА ВИСТУПІВ

ЧАСТИНА 6



ЗМІСТ

Секція "ФІЛОСОФІЯ ГУМАНІТАРНИХ НАУК"

Башманівський В. І. Міжкультурна складова творчості Миколи Зерова	3
Бойко О. С. Феномен "человек": природность или социальность	7
Бурий К. В. Формирование духовных ценностей современного студенчества в системе воспитания и образования	9
Гончаренко Н. А. Соціальний капітал в дискурсі гуманітарних наук	11
Горохова І. В. Специфіка використання англійської мови для формулювання філософських проблем	15
Діденко Л. В. Феномен екзистенції: тілесність, емпатійність, помежів'я	17
Дубровіна О. В., Мельничук Ю. В. Творча спрямованість особистості як пріоритетний напрямок розвитку освіти	19
Ілляхова М. В. Дивергенція постнекласичної освіти	20
Киричук Т. В. Синергетика як інноваційна методологія професійної освіти	23
Козловець М. А. Гуманістична парадигма як імператив соціально-економічного поступу країни	25
Кузина Т. А. Трансформація позицій писателя и читателя в философском осмыслении современной литературы	29
Літвін К. С. Основні проблеми профільного викладання філософії в вищому навчальному закладі	31
Матюшко Б. К. Ідея критичної філології Ернеста Ренана	33
Найдьонов О. Г. Раціоналізація іраціонального як вимога сучасного пізнання суспільства й історії	36
Петрович Е. Д. Вітчизняні традиції та європейські цінності у тілесному навчанні та фізичному вихованні	38
Процишин В. М. Етос університетської філософії: до постановки проблеми	40
Руденко Ф. Г. Використання інноваційних підходів у викладанні гуманітарних наук	43

Савицька І. М.	
Актуалізація проблем гуманітаризації сучасної філософії освіти	45
Снігур С. А.	
Проблема формування наукового лідера	47
Сорокін М. Є.	
Американська ідеологема повсякденності	50
Супрун А. Г.	
Проблема взаєморозуміння та комунікабельності сучасної людини в умовах глобальної кризи освіти та виховання	52
Твердовська О. В.	
Синергетична парадигма як універсальна теоретико-методологічна схема	54
Тихоненко Я. П.	
Професионалізація и коммерциализация легкой атлетики как фактор, определяющий аксиологические ориентиры спортсменов	56
Цвібель А. О.	
Доведення міждисциплінарної потужності філософського аналізу шляхом окреслення проблем дослідження типово не-філософського поняття	58
Циленко Л. П.	
Возрастающая роль философии гуманитарных наук в подготовке специалиста нового поколения	61
Чекаль Л. А.	
Філософсько-епістемологічний аспект сучасної парадигми освіти	64
Чинталова І. С.	
Феномен мови: досвід минулого та здобутки сьогодення	66
Яковлев А. А.	
Перспективы развития истории повседневности как направления исторического знания	68
Яценко В. В.	
Особистість у сучасному інформаційному просторі	70

Секція "КУЛЬТУРОЛОГІЯ"

Mwafaq Abu-shanab	
Premodern form of training	72
Агапкин И. И.	
Экзистенциальный смысл самоубийства героев Достоевского	73
Атаманчук-Ангел В. И.	
Культуротворческая рефлексия неосознанных составляющих общественного договора	75
Бакаєв М. Ю.	
Деякі міфологічні прояви сучасності	76
Велимчаниця О. В.	
Активний глядач як рівноправний учасник театрального дійства	78

Геллер А. И. Индийский кинематограф как средство политической манипуляции.....	80
Гнидка К. О. Глобалізація культури: український погляд.....	82
Головко Р. Д. Flashmob як один із mainstream-напрямків масової культури	84
Голтаренко А. В. My duck's vision: высмеивание ради высмеивания	86
Гоноцкая Н. В. Кино и театр: два порядка вымысла	88
Григор'єва Є. В. Духовно-символічні засади культури.....	89
Дьяченко А. С. Культурні підстави тематизації ляльки у жанрі хоррор	91
Ермолаева Я. С. Экзистенция общения в спортивной деятельности (на примере спортивных танцев).....	93
Живоглядова Д. Ю. Архетипи української ментальності в творчості Т. Шевченка.....	95
Запускалова К. А. Музей как пространство культурной коммуникации	97
Каштанюк І. О. Становлення джазу та його вплив на музичну культуру сучасності	100
Корнєєва О. Т. Тілесність в сучасних первормативних практиках.....	102
Легеза О. С. Артуріанська спадщина: образ Моргани ле Фей В КІНЕМАТОГРАФІ.....	104
Ніколаєнко О. О. Феміністичні виміри культурно-національної ідентичності (на матеріалі творів О. Забужко).....	106
Носенок Б. Е. Художні колізії суб'єкт-об'єктної опозиції.....	109
Осадча Л. В. Внесок французької історично-антропологічної школи у "наукову легітимацію" поняття ментальності	111
Павлова О. Ю. Візуальна антропологія в контексті культурологічного знання: оптика самоідентифікації людини в розробках В. Проппа.....	114
Пархоменко І. І. Економіка культури в ситуації постмодерну	116
Погрібна А. І. Трансформації дискурсу про дитяче кіно в культурі радянської доби (на матеріалах публіцистики)	118
Рихліцька О. Д. Екологія культури: проблема обґрунтування.....	121

Розова Е. О. Проблема поэтической речи и критика структурной лингвистики в трудах В. В. Вейдле.....	123
Свистун В. В. Електронна музика в епоху постмодерну	124
Соколов Е. С. Война в компьютерных играх.....	126
Танцюра І. М. Нові форми сучасного експериментального театру з використанням медіа засобів	127
Тесленко К. О. Сучасна демографічна ситуація Китаю і її вплив на мистецтво.....	129
Тихомирова А. А. Аполлоническое и дионисийское в творчестве М. А. Врубеля	131
Тормахова В. М. Тенденції розвитку сучасної естрадної музики України	133
Файзулліна Г. С. Світоглядно-філософські засади та етнокультурні мотиви у творчості українських "шістдесятників".....	135
Чабан Є. Г. Вплив "блатної пісні" на формування естрадного російського шансону	137
Чуприна Ю. В. Історична динаміка музею як соціокультурного інституту.....	139

Секція "ТЕОРЕТИЧНА ТА ПРИКЛАДКА ЕТИКА"

Акимова Д. С. Філософія морального розвитку Дарсії Нарваз.....	142
Бандурка А. С. Толерантність у соціальних полях науки і освіти	143
Белінська Т. О. Діалектика евтаназії у біоетиці.....	146
Бойченко Н. М. Взаємозв'язок етичних норм і освітніх практик згідно Л. Кольбергу	148
Ворона В. А. Феномен карнізму як умова моральної легальності спесицизму	150
Горохолінська І. В. Поняття "ресентимент" у філософії Ніцше: рефлексії щодо проблеми поваги до "іншого"	152
Гусев Д. А. Новый дискурс о старых ценностях: теория происхождения ценностей Х. Йоаса	154
Дробович А. Е. Зв'язок диференціації задовольень і конститування людського.....	155
Духович В. В. Стоїчні "техніки себе" у контексті етичної концепції Мішеля Фуко	157

Дьячек Э. М. Тело человека как биомедицинский ресурс: трансплантация органов.....	159
Кіптенко К. В. Проблема свободи совісті в контексті середньовічної культури.....	161
Кірюхін Д. І. Судження про справедливість	163
Клічук А. В. Знання як цінність і цінність знання у професії педагога	165
Коробко М. І. Айн Ренд в сучасному етичному дискурсі (до постановки проблеми)	167
Куліна В. В. Етичні особливості політики мультикультуралізму у Франції.....	170
Лазаревич К. Ю. Етичні дилеми соціальної реклами.....	172
Ларіонова В. К. Мораль і глобальні проблеми сучасності.....	173
Литвин Я. М. "Моральнісний раціоналізм" українського шістдесятництва.....	176
Логина Н. В. Екофемінізм як зв'язок жінки з природою.....	178
Маслікова І. І. Тенденції осмислення ідеї спільного блага в етичному дискурсі	179
Машедо В. С. Роль руководителя в функционировании эффективной корпоративной культуры организации	182
Морозов А. Ю. Діалогічний і монологічний підходи до проблеми іншого: спроба поєднання	184
Надурак В. В. До питання причин моральної кризи українського суспільства.....	186
Ношин Я. І. Этика Левинаса – движение навстечу другому	189
Павлов Ю. В. Феномен "етичної безвідповідальності" в постнекласичній світоглядній парадигмі	190
Пастух Г. С. Евтаназія на початку III тисячоліття	193
Прокофьев А. В. Использование принципа согласия в теоретическом обосновании этики ненасилия (некоторые критические соображения).....	195
Рожкова Т. А. Комерціалізація і етичні проблеми сучасного спорту	198
Рохман Б. М. Постметафізичний дискурс про свободу.....	200

Самарський А. Ю.	
Категорія моральності: матеріалістичний аспект	201
Сергеев А. С.	
Этические проблемы интернет-рекламы	203
Стукало О. О.	
Ідеал автентичності в контексті трансформаційних процесів системи моральності	206
Ткаченко К. О.	
Концептуалізація принципів адвокатської етики у ХІХ ст.: погляди на межі адвокатської таємниці	208
Турчин М. Я.	
Моральнісні аспекти сучасної інформаційної етики	210
Фелінська А. О.	
Філософсько-етичний аналіз PR-діяльності	212
Хлопук О. В.	
Когнітивний аналіз розвитку концепції етичного абсолюту в архаїчній та класичній Греції	214
Шевченко А. А.	
Историческая справедливость как проблема морали	217
Шеремет О. І.	
Етика праці в ісламі	219

Наукове видання

ДНІ НАУКИ

ФІЛОСОФСЬКОГО ФАКУЛЬТЕТУ – 2014

**МІЖНАРОДНА НАУКОВА КОНФЕРЕНЦІЯ
(15–16 квітня 2014 року)**

МАТЕРІАЛИ ДОПОВІДЕЙ ТА ВИСТУПІВ

ЧАСТИНА 6

Друкується за авторською редакцією

Оригінал-макет виготовлено Видавничо-поліграфічним центром "Київський університет"
Виконавець Д. Ананьївський



Формат 60x84^{1/16}. Ум. друк. арк. 13,02. Наклад 120. Зам. № 214-6962.
Гарнітура Arial. Папір офсетний. Друк офсетний. Вид. № Фл11.
Підписано до друку 20.03.14

Видавець і виготовлювач Видавничо-поліграфічний центр "Київський університет"
6-р Т. Шевченка, 14, м. Київ, 01601 ☎ (38044) 239 32 22; (38044) 239 31 72; факс (38044) 239 31 28
e-mail: vpc@univ.kiev.ua
WWW: <http://vpc.univ.kiev.ua>

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 1103 від 31. 10. 02